

Paper

Jongeren over sociale media

**Rianne Kloosterman
Jacqueline van Beuningen
November 2015**

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Methode	3
2.1 Data en methode	3
2.2 Operationalisering	4
3. Resultaten	5
3.1 Gebruik van sociale media	5
3.2 Belang van sociale media	7
3.3 Invloed van sociale media	10
4. Conclusie	13
Literatuur	14
Bijlage	14

1. Inleiding

Sociale media spelen een grote rol in ons dagelijks leven. In 2014 waren acht op de tien internetgebruikers van 12 jaar of ouder actief op sociale media (CBS, 2015). Vooral tekstberichten uitwisselen, bijvoorbeeld via WhatsApp, en deelnemen aan sociale netwerken, zoals Facebook en Twitter, zijn populair. Jongeren houden zich hier meer mee bezig dan ouderen. Via sociale media kunnen zij op een gemakkelijke manier in contact blijven met vrienden, ook met degenen die ze zelden ontmoeten. Ook gebruiken zij sociale media om nieuwe vrienden te maken, of om weer in contact te komen met vrienden die ze uit het oog verloren zijn. Aansluiting bij anderen wordt door jongeren erg belangrijk gevonden. Verder blijven ze door middel van sociale media op de hoogte van nieuwtjes en evenementen (Joinson, 2008; Krisanic, 2008). Sociale media hebben echter niet alleen maar positieve kanten voor jongeren. Ze kunnen hen ook de angst bezorgen om dingen te missen en om buitengesloten te raken (Nationale Academie voor Media & Maatschappij, 2012).

Eerdere studies naar sociale media waren vooral gericht op het gebruik van sociale media door jongeren (Sleijpen, 2011; Turpijn et al., 2015). In dit onderzoek wordt nagegaan hoe jongeren van 12 tot 25 jaar in Nederland tegen sociale media aankijken. Niet alleen wordt onderzocht waarom ze het gebruiken, maar ook hoeveel belang zij er aan hechten en of zij er hinder dan wel baat bij hebben in hun dagelijkse leven. Het gaat dan om zaken als slaap, concentratievermogen en schoolresultaten waarbij jongeren in dit onderzoek expliciet aangeven waarom zij vinden dat sociale media een positieve dan wel negatieve invloed hebben. Daarbij zal worden bekeken in hoeverre er verschillen bestaan tussen 12- tot 18-jarigen en 18- tot 25-jarigen, en of jongens en meisjes, allochtonen en autochtonen, en lager en hoger opgeleiden zich hierin onderscheiden.

2. Methode

2.1 Data en methode

Voor dit artikel is gebruik gemaakt van gegevens uit het onderzoek Belevingen dat van maart tot en met juni 2015 is uitgevoerd door CBS. Doel van dit jaarlijkse onderzoek is om, aan de hand van opvattingen, percepties en meningen van inwoners van Nederland een beter beeld te krijgen van gevoelens en ontwikkelingen in de samenleving. Het onderwerp en de doelgroep verandert jaarlijks. In 2015 was het thema de belevingswereld van jongeren van 12 tot 25 jaar. Aan hen is onder meer gevraagd hoe zij denken over het gebruik van sociale media en alcohol, en in hoeverre zij tevreden zijn met hun leven. De respons bedroeg 58 procent. In totaal zijn gegevens beschikbaar van 4 042 jongeren van 12 tot 25 jaar. Door middel van bivariate analyses is nagegaan of leeftijd, geslacht, herkomst en opleiding van belang zijn als het gaat om de mening over sociale media. Alleen significante relaties ($p < 0,05$) worden in dit artikel besproken.

2.2 Operationalisering

Gebruik van sociale media

Aan jongeren is allereerst gevraagd of zij wel eens gebruik maken van sociale media, zoals Facebook, WhatsApp, Instagram, Skype of YouTube, gevolgd door de vraag waarom ze dit doen. Zij konden één of meer van de volgende redenen aangeven:

- Om in contact te blijven met anderen;
- Omdat ik het leuk vind;
- Om te kijken wat anderen doen;
- Om geen informatie te missen;
- Om iets te doen te hebben als ik me verveel;
- Om een andere reden.

Jongeren die actief zijn op sociale media is tevens gevraagd hoeveel tijd zij hier gemiddeld aan besteden: minder dan 1 uur per dag, 1 tot 3 uur per dag, 3 tot 5 uur per dag, 5 tot 10 uur per dag, 10 uur per dag of meer.

Belang van sociale media

Om inzicht te krijgen in het belang dat jongeren hechten aan sociale media, is gevraagd of jongeren die sociale media gebruiken het eens of oneens zijn met de volgende stellingen:

- Het hebben van sociale media geeft me een goed gevoel;
- Als ik ergens ben waar ik niet online kan, vind ik dat vervelend;
- Ik heb liever contact met mensen via sociale media dan dat ik met ze afspreek;
- Ik ben bang dat ik dingen mis als ik geen gebruik maak van sociale media;
- Als mensen dingen van mij liken, retweeten of sharen geeft me dat een goed gevoel;
- Ik voel mij onrustig als er een bericht binnenkomt en ik het niet direct kan bekijken.

Ook is hen gevraagd om op een schaal van 1 tot en met 10 aan te geven hoe belangrijk sociale media voor hen zijn, en ten slotte of zij zichzelf verslaafd vinden aan sociale media.

Invloed van sociale media

Jongeren die gebruik maken van sociale media is gevraagd of zij vinden dat hun gebruik vooral een positieve invloed, vooral een negatieve invloed of geen invloed heeft als het gaat om:

- concentratievermogen;
- school- of studieresultaten;
- werk;
- contact met familie en vrienden;
- nachtrust.

Bij ieder aspect waarbij is aangegeven dat het gebruik van sociale media een positieve dan wel negatieve invloed uitoefent, is door middel van een open vraag nagegaan op welke manier dit dan is.

Verschillen naar achtergrondkenmerken

Naast een algemeen beeld is nagegaan in hoeverre het gebruik, belang en de invloed van sociale media verschilt tussen jongens en meisjes, tussen 12- tot 18-jarigen en 18- tot 25-jarigen, tussen herkomstgroepen en tussen opleidingsgroepen. Opleiding neemt een aparte positie in, omdat een groot deel van de jongeren nog naar school gaat, terwijl een

ander deel de schoolloopbaan al heeft afgerond. Om het belang van opleiding inzichtelijk te maken, zijn daarom de volgende drie groepen onderscheiden:

- Minderjarige jongeren van 12 tot 18 jaar die naar het basisonderwijs, voortgezet onderwijs of middelbaar beroepsonderwijs gaan. Het gaat dan om: 1) basisonderwijs, 2) vmbo basis- of kaderberoepsgerichte leerweg, 3) vmbo gemengde of theoretische leerweg, 4) havo onderbouw, 5) havo bovenbouw, 6) vwo onderbouw, 7) vwo bovenbouw en 8) mbo niveau 2–4. 12- tot 18-jarigen die praktijkonderwijs volgen of naar het mbo op niveau 1 gaan, zijn buiten beschouwing gelaten, aangezien het weinig jongeren betreft.
- Meerderjarige jongeren van 18 tot 25 jaar die naar het middelbaar beroepsonderwijs of hoger onderwijs gaan. Het betreft: 1) mbo niveau 2–4, 2) hbo bachelor en master en 3) universiteit bachelor en master.
- Meerderjarige jongeren van 18 tot 25 jaar die hun schoolloopbaan hebben afgerond. Aangezien deze groep relatief klein is, kan alleen onderscheid worden gemaakt tussen laag-, middelbaar- en hoogopgeleiden.

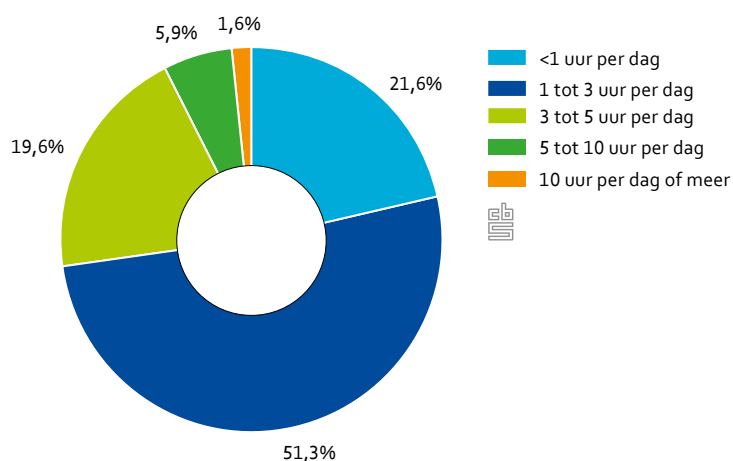
3. Resultaten

3.1 Gebruik van sociale media

Sociale media populair onder jongeren

Vrijwel alle jongeren gebruiken wel eens sociale media, zoals Facebook, Whatsapp, Instagram, Skype of YouTube. Ruim 20 procent spendeert hier gemiddeld minder dan een uur per dag aan, een kleine meerderheid doet dit 1 tot 3 uur per dag, 20 procent 3 tot 5 uur, en 8 procent is hier dagelijks 5 uur of langer mee bezig.

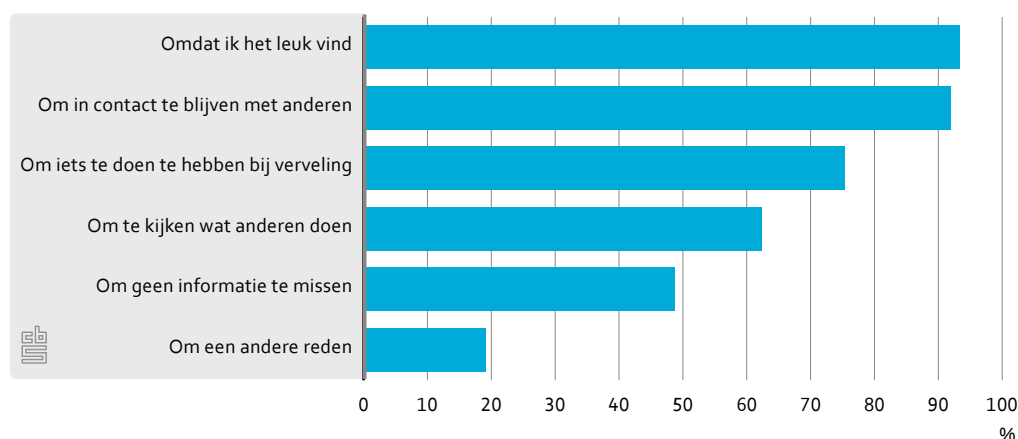
3.1.1 Gemiddelde tijd besteed aan sociale media, 2015

Sociale media zijn zo populair onder bijna alle jongeren, omdat ze het gewoonweg leuk vinden en/of om in contact te blijven met anderen. Maar ook om iets te doen te hebben bij verveling is voor een groot deel van de jongeren (75 procent) reden om actief te zijn op sociale media. Kijken wat anderen doen (62 procent) en geen informatie missen (49 procent)

noemen jongeren iets minder vaak. Ongeveer een vijfde (19 procent) geeft aan om nog een andere reden gebruik te maken van sociale media.

3.1.2 Redenen van jongeren voor het gebruik van sociale media, 2015

Minderjarigen zitten langer op sociale media dan 18-plus jongeren

Hoewel 12- tot 18-jarigen niet vaker actief zijn op sociale media dan 18- tot 25-jarigen, brengen zij hier wel meer tijd door (tabel 1 in bijlage). Bijna een kwart van hen is gemiddeld 3 tot 5 uur per dag met sociale media in de weer, een tiende 5 uur per dag of meer. Bij de 18- tot 25-jarigen gaat het om 17 en 6 procent. Daarnaast maken ze gebruik van sociale media om andere redenen; 12- tot 18-jarigen geven vaker aan dat zij het leuk vinden en dat het hen iets te doen geeft als zij zich vervelen. Dat je kunt zien wat anderen doen, is voor 18- tot 25-jarigen vaker een reden om actief te zijn op sociale media.

Meisjes meer met sociale media bezig dan jongens

Sociale media zijn populairder onder meisjes dan onder jongens: naast het feit dat een iets groter deel er gebruik van maakt, spenderen ze er meer tijd aan (tabel 1 in bijlage). Zo is 22 procent van de meisjes er gemiddeld 3 tot 5 uur per dag mee bezig, tegen 17 procent van de jongens. En het aandeel dat hier dagelijks 5 uur of meer aan besteedt, bedraagt bij meisjes 11 procent en bij jongens 4 procent. Dat meisjes meer actief zijn op sociale media dan jongens, komt mogelijk doordat ze er meer positieve kanten van zien. Meisjes geven vaker dan jongens aan sociale media te gebruiken omdat ze het leuk vinden. Ook zeggen ze vaker sociale media te gebruiken om te zien wat anderen doen, om in contact te blijven met anderen en/of om iets te doen te hebben als zij zich vervelen.

Niet-westers allochtone jongeren besteden meeste tijd aan sociale media

Autochtone en allochtone jongeren gebruiken in gelijke mate sociale media (tabel 1 in bijlage). Niet-westers allochtone jongeren blijken hier wel meer tijd aan te besteden. Het aandeel dat dagelijks 5 uur of meer actief is op sociale media, is onder niet-westerse allochtonen (12 procent) ongeveer twee keer zo groot als onder autochtonen (6 procent). Voor hen is geen informatie missen en/of iets te doen te hebben bij verveling relatief vaak reden om gebruik te maken van sociale media. Autochtonen geven vaker het in contact blijven met anderen en/of het kijken wat anderen doen als reden.

Gebruik sociale media iets lager onder basisschoolleerlingen

Ook het soort onderwijs dat 12- tot 18-jarige leerlingen volgen, is van belang voor het gebruik van sociale media (tabel 2 in bijlage). Jongeren die aan het einde van hun basisschooltijd zitten zijn iets minder vaak met sociale media bezig dan jongeren die al verder zijn in hun schoolloopbaan. Dit komt niet alleen doordat zij jonger zijn. Zij zien hier ook minder voordelen van. Desalniettemin is de overgrote meerderheid van deze basisschoolleerlingen actief op sociale media (93 procent). In het voortgezet of middelbaar onderwijs maken nagenoeg alle leerlingen hier gebruik van. Onder de 12- tot 18-jarigen blijken vooral vmbo'ers die de basis- of kaderberoepsgerichte leerweg volgen veel tijd aan sociale media te besteden: 18 procent van hen is hier dagelijks 5 uur of langer mee bezig. Bij de mbo'ers is dit aandeel met 15 procent ook relatief hoog. Bij de overige opleidingsgroepen is dit 10 procent of minder.

Universitair studenten gebruiken sociale media om geen info te missen

Bij 18- tot 25-jarige jongeren die nog onderwijs volgen, bestaan er eveneens verschillen tussen de opleidingsgroepen in hun gebruik van sociale media (tabel 3 in bijlage). Het gaat dan met name om de tijd die ze hieraan besteden en de reden voor het gebruik. Ten opzichte van universitair studenten, geven mbo-studenten ruim 2,5 keer zo vaak aan dat zij dagelijks 5 uur of meer aan sociale media spenderen. Dat sociale media leuk zijn en dat je ermee in contact blijft met anderen, zijn de meest genoemde redenen voor het gebruik van sociale media; dat geldt voor mbo-, hbo- en universitair studenten. Verder gebruiken mbo- en hbo-studenten sociale media vaker dan universitair studenten als zij zich vervelen, terwijl die laatste groep vaker aangeeft sociale media te gebruiken om geen informatie te missen. Leeftijd speelt hier geen verklarende rol.

Hoogopgeleide gebruikers besteden minder tijd aan sociale media

Onder de 18- tot 25-jarige jongeren die geen onderwijs meer volgen, gebruikt een groter deel van de hoogopgeleiden sociale media dan laag opgeleide leeftijdsgenoten (tabel 3 in bijlage). Het zijn echter de laag en middelbaar opgeleide jongeren die, als zij sociale media gebruiken, meer tijd op sociale media doorbrengen. Dit komt doordat zij doorgaans jonger zijn. De opleidingsgroepen zijn veelal om dezelfde redenen actief, twee uitzonderingen daargelaten. Dat je met behulp van sociale media kunt zien wat anderen doen is voor hoog opgeleide jongeren (77 procent) belangrijker dan voor laag en middelbaar opgeleide jongeren (respectievelijk 61 en 64 procent). Verder is het niet missen van informatie wat belangrijker voor middelbaar opgeleide jongeren (49 procent) dan voor hoog opgeleide jongeren (40 procent).

3.2 Belang van sociale media

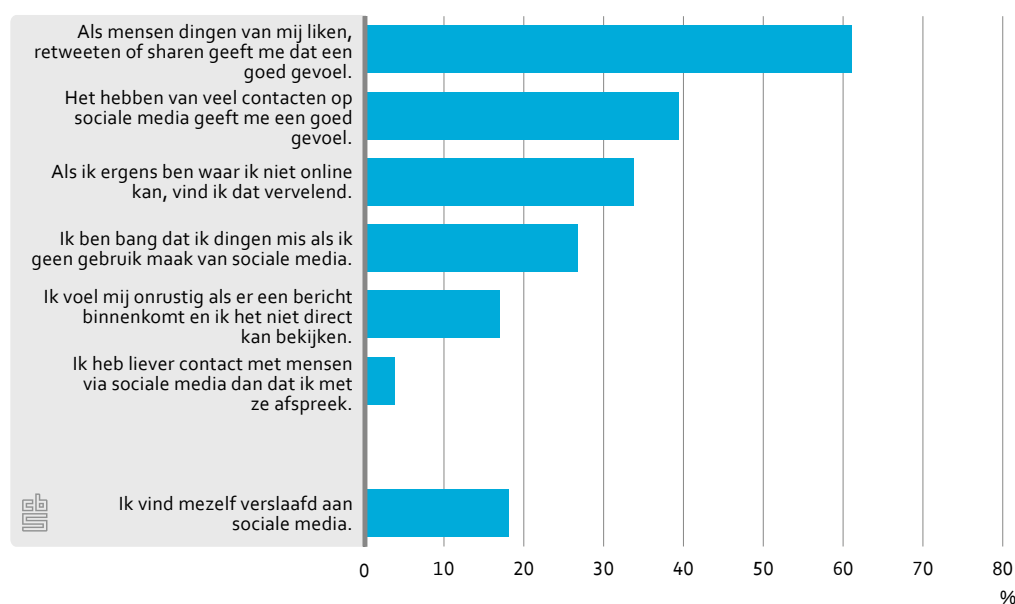
Bijna alle jongeren prefereren live contact boven sociale media

Het lijkt erop dat jongeren niet in de ban zijn van sociale media. Nagenoeg alle jongeren (96 procent) geven de voorkeur aan persoonlijke ontmoetingen boven contact via sociale media. Toch vindt ruim een derde (34 procent) het vervelend om ergens te zijn waar zij niet online kunnen. Ook is ruim een kwart (27 procent) bang om dingen te missen als zij geen gebruik maken van sociale media, en 17 procent geeft aan zich onrustig te voelen als er een bericht binnenkomt dat zij niet direct kunnen bekijken.

Een op vijf verslaafd aan sociale media

Van de jongeren vindt 18 procent zichzelf verslaafd aan sociale media. Ondanks dat jongeren doorgaans zeggen dat sociale media hun leven niet beheersen, geeft een substantieel deel van de jongeren wel aan dat zij aandacht van anderen op sociale media prettig vinden. Bijna vier op de tien jongeren zegt dat het hebben van veel contacten op sociale media hen een goed gevoel geeft en ruim zes op de tien krijgt een goed gevoel als mensen dingen van hen liken, retweeten of sharen. Als jongeren wordt gevraagd om door middel van een rapportcijfer aan te geven hoe belangrijk sociale media voor hen zijn, dan bedraagt dit cijfer gemiddeld een 6,2.

3.2.1 Belang van sociale media voor jongeren, 2015

12- tot 18-jarigen hechten meer waarde aan veel online contacten

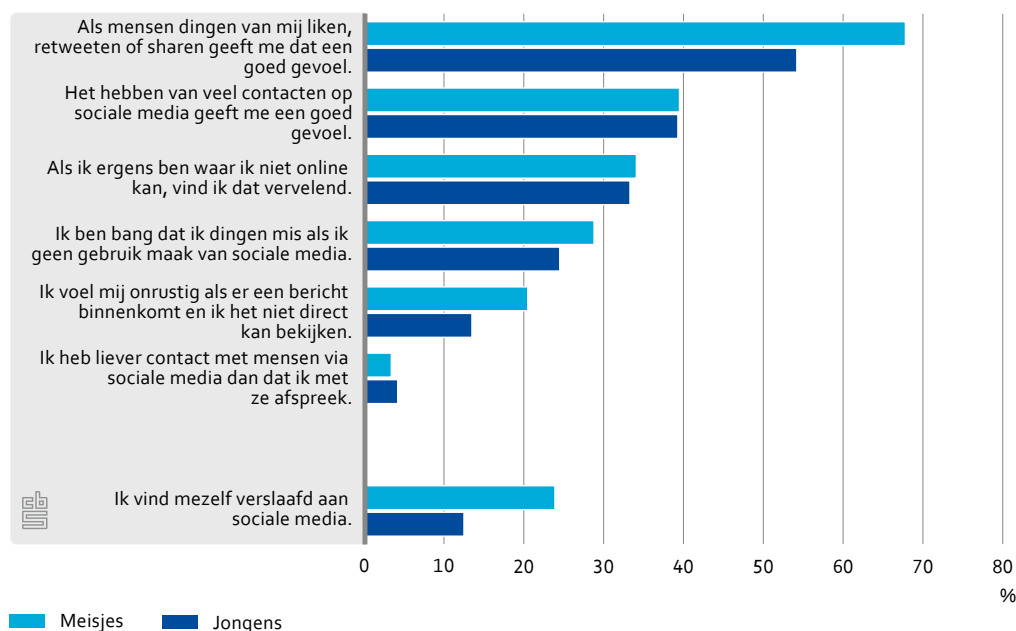
De ervaren onrust en verslaving veroorzaakt door sociale media verschilt niet wezenlijk tussen 12- tot 18-jarigen en 18- tot 25-jarigen (tabel 4 in bijlage). Voor 12- tot 18-jarigen betekent het wel meer om veel contacten te hebben op sociale media. Bijna de helft van hen (47 procent) geeft aan dat dit hen een goed gevoel bezorgt, tegen een derde van de 18- tot 25-jarigen. Ook geven 12- tot 18-jarigen wat vaker aan dat zij het vervelend vinden als ze ergens niet online kunnen dan 18- tot 25-jarigen (36 tegen 32 procent). Als het gaat om het belang van sociale media, scoren 12- tot 18-jarigen gemiddeld een 6,4. Bij de 18- tot 25-jarigen ligt dit met een 6,0 iets lager.

Vooraf meisjes willen niets missen

Meisjes (29 procent) geven vaker aan bang te zijn om dingen te missen als zij geen gebruik maken van sociale media dan jongens (25 procent). In lijn hiermee voelen ze zich vaker onrustig als er berichten binnenkomen die zij niet meteen kunnen bekijken. 21 procent ervaart deze onrustgevoelens tegen 14 procent van de jongens. Verder zijn meisjes meer gevoelig voor beloningen op sociale media. Bijna 70 procent van hen zegt dat zij een goed gevoel krijgen als mensen dingen van hen liken, retweeten of sharen. Bij jongens is dit 54 procent. Er is geen verschil als het gaat om het aantal online contacten.

Over het algemeen lijken sociale media een belangrijkere plek in te nemen in het leven van meisjes dan in het leven van jongens. Zo vinden meisjes (rapportcijfer 6,4) sociale media belangrijker dan jongens (rapportcijfer 6,0), en zeggen ze bijna twee keer zo vaak dat ze verslaafd zijn aan sociale media. Bijna een kwart van de meisjes (24 procent) vindt zichzelf verslaafd, tegen 12 procent van de jongens.

3.2.2 Belang van sociale media voor jongeren naar geslacht, 2015

Niet-westerse alloctonen geven relatief vaak voorkeur aan contact via sociale media

Sociale media lijken belangrijker voor niet-westerse alloctonen dan voor autochtonen (tabel 4 in bijlage). Een relatief groot deel van hen vindt het vervelend ergens te zijn waar zij niet online kunnen, en voelt zich onrustig als er een bericht binnenkomt dat zij niet direct kunnen bekijken. Ze geven ook wat vaker aan liever contact via sociale media te hebben dan dat ze met anderen afspreken, namelijk 7 procent van de niet-westerse alloctonen tegen 3 procent van de autochtonen. Niet-westerse alloctonen zijn wel minder gevoelig voor likes, retweets en shares.

Onderwijsniveau scholieren weinig van belang voor mening over sociale media

Het onderwijsniveau is voor schoolgaande jongeren van 12 tot 18 jaar niet wezenlijk van belang voor hoe zij tegen hun sociale mediagebruik aankijken (tabel 5 in bijlage). Er zijn enkele uitzonderingen. Zo krijgen vooral basisschoolleerlingen en vmbo'ers vaker een goed gevoel van veel contacten op sociale media. Onrustgevoelens als gevolg van berichten die niet direct bekeken kunnen worden, zijn juist minder vaak aanwezig bij basisschoolleerlingen, alsook bij vwo-scholieren die in de onderbouw zitten. Verder vinden mbo'ers (27 procent) relatief vaak dat ze verslaafd zijn aan sociale media, gevolgd door havo-scholieren in de bovenbouw (22 procent). De verschillen tussen deze onderwijsniveaus verdwijnen echter grotendeels na correctie voor de verschillen in leeftijd tussen de opleidingsgroepen.

Vooral universitair studenten krijgen goed gevoel van online reacties

Universitair en hbo-studenten zijn gevoeliger voor reacties van anderen op sociale media dan mbo'ers (tabel 6 in bijlage). Likes, retweets of shares bezorgen ongeveer 70 procent van deze studenten een goed gevoel, tegen 55 procent van de mbo-studenten. Verder zegt 41 procent van de universitair studenten bang te zijn om dingen te missen als zij geen gebruik maken van sociale media. Bij de hbo- en mbo-studenten ligt dit met respectievelijk 29 en 21 procent duidelijk lager. In lijn met deze resultaten vinden universitair studenten (rapportcijfer 6,3) sociale media iets belangrijker dan mbo- (rapportcijfer 6,0) en hbo-studenten (rapportcijfer 5,8). De ervaren onrust en verslaving verschilt niet tussen deze opleidingsgroepen.

Laagopgeleiden gevoelig voor veel contacten, hoogopgeleiden voor reacties van anderen

Het beeld bij de 18- tot 25-jarige jongeren die hun schoolcarrière hebben afgerond, is niet eenduidig (tabel 6 in bijlage). Zo bezorgen veel online contacten laag opgeleide jongeren relatief vaak een positief gevoel, terwijl hoog opgeleide jongeren gevoeliger zijn voor likes, retweets of shares. Daarnaast geven laag opgeleide jongeren relatief vaak de voorkeur aan online contacten boven persoonlijke ontmoetingen, en vinden zij het vaker vervelend als zij ergens zijn waar zij niet online kunnen. Dit laatste komt doordat zij doorgaans jonger zijn en niet zozeer door het onderwijsniveau. De angst om dingen te missen als er geen gebruik wordt gemaakt van sociale media is juist minder groot onder laag opgeleide jongeren. Dit speelt met name bij de hoogopgeleiden. Ook hier speelt leeftijd een rol. Er zijn geen opleidingsverschillen bij het aandeel dat zichzelf verslaafd vindt.

3.3 Invloed van sociale media

Volgens meeste jongeren hebben sociale media geen invloed op dagelijks leven

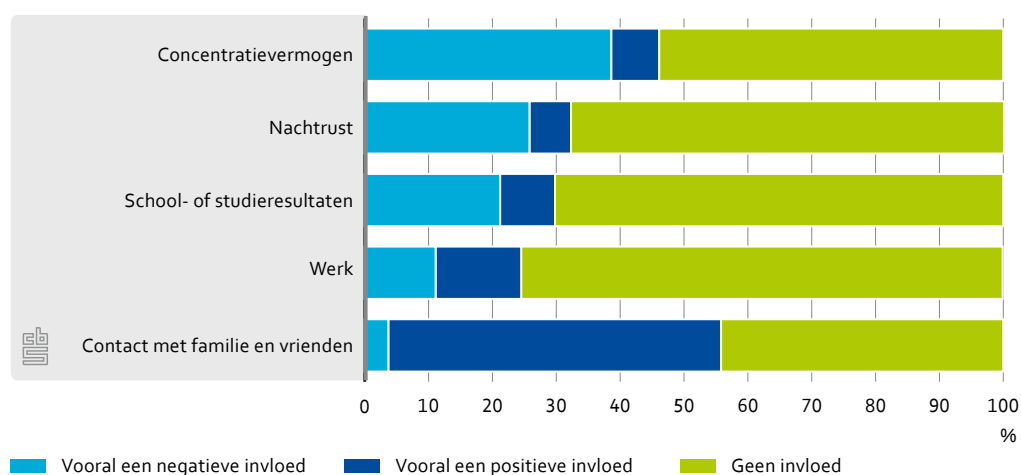
Het actieve gebruik van sociale media onder jongeren kan invloed hebben, zowel positief als negatief, op het concentratievermogen en verschillende levensaspecten, zoals school- of studieresultaten, werk, contact met familie of vrienden, en nachtrust. Desalniettemin geeft het grootste deel van de jongeren aan dat zij hiervan geen invloed ervaren, behalve als het gaat om het contact met familie en vrienden.

Als het gebruik van sociale media het leven van jongeren wel beïnvloedt, is dit volgens jongeren vooral negatief van aard, ook hier met uitzondering van de contacten met anderen. Zo vindt 39 procent van de jongeren dat sociale media hun concentratievermogen negatief beïnvloeden. De meerderheid van de jongeren die een negatieve invloed aangeven, zegt dat sociale media vooral afleidend zijn onder het huiswerk maken, studeren of tijdens de les of het college. Als er een berichtje binnenkomt, willen ze meteen kijken. Jongeren zeggen teveel tijd te spenderen aan sociale media terwijl er eigenlijk andere dingen gedaan moeten worden.

Ruim een kwart ervaart een negatieve invloed van sociale media als het gaat om hun nachtrust. De meeste jongeren geven aan dat zij voor het slapen gaan nog sociale media bekijken en hier langer mee bezig zijn dan gepland, waardoor ze minder lang kunnen slapen. Een enkeling geeft aan 's nachts wakker te worden door inkomende berichten of niet in slaap te kunnen vallen door onrust, vervelende berichten of het licht van het beeldscherm.

Ruim een vijfde vindt dat sociale media vooral een negatieve uitwerking hebben op hun school- of studieresultaten, en 11 procent ervaart dit als het gaat om hun werk. Bij familie- en vriendencontact tekent zich een ander beeld. Slechts 4 procent van de jongeren ervaart op dit vlak vooral een negatieve impact. Een kleine meerderheid van 52 procent vindt juist dat sociale media een positieve uitwerking hebben op deze contacten. Veel jongeren geven aan dat ze door sociale media in contact blijven met familie en vrienden die elders wonen. Daarnaast zeggen jongeren dat ze meer of vaker contact hebben, gemakkelijk en snel contact kunnen leggen omdat mensen meteen bereikbaar zijn en gemakkelijk afspraken kunnen maken via sociale media.

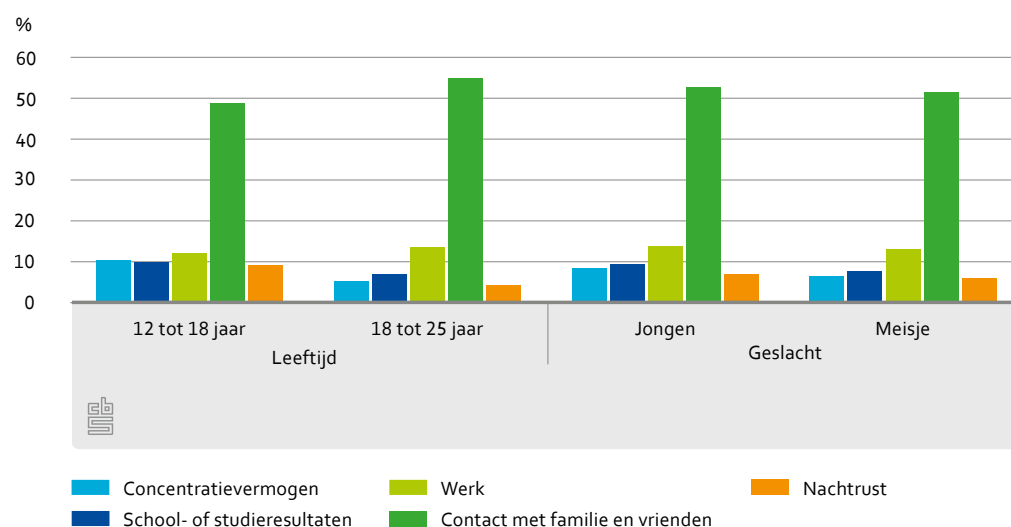
3.3.1 Ervaren invloed van sociale media, 2015

18-plus jongeren ervaren vaker negatieve invloed op concentratievermogen

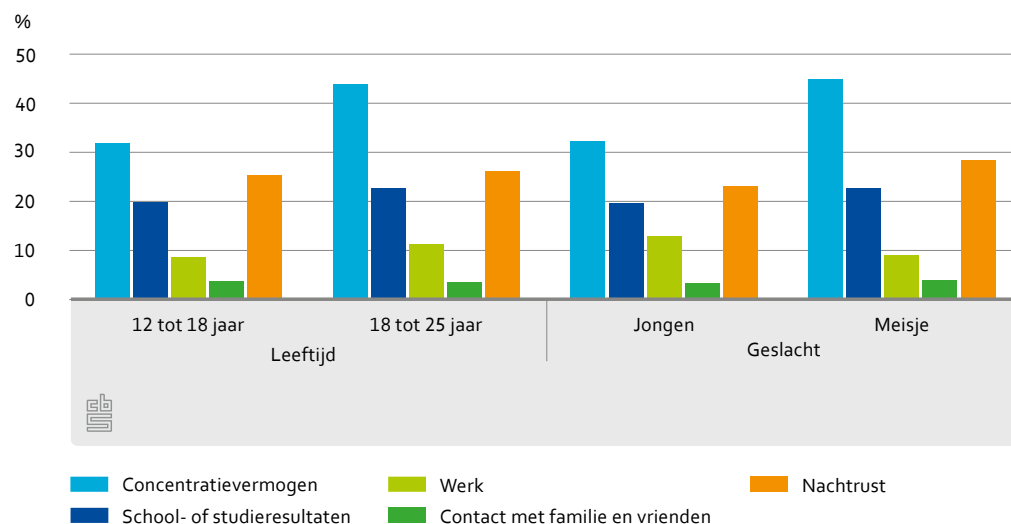
De ervaren invloed van sociale media verschilt tussen 12- tot 18-jarigen en 18- tot 25-jarigen. Als het gaat om het concentratievermogen, schoolresultaten en de nachtrust, geven 12- tot 18-jarigen vaker aan een positieve invloed van sociale media te ervaren dan 18- tot 25-jarigen. Bij het contact met familie en vrienden is juist het omgekeerde te zien. Beide

3.3.2 Ervaren positieve invloed van sociale media naar leeftijd en geslacht, 2015

leeftijdsgroepen verschillen nagenoeg niet in de ervaren negatieve impact van sociale media, met uitzondering van het concentratievermogen. Ruim vier op de tien 18- tot 25-jarigen (44 procent) ervaren op dit punt vooral een negatieve invloed. Bij de 12- tot 18-jarigen is dit met 32 procent duidelijk minder het geval.

3.3.3 Ervaren negatieve invloed van sociale media naar leeftijd en geslacht, 2015

Meisjes meer last van sociale media dan jongens

Meisjes geven vaker dan jongens aan vooral een negatieve invloed van sociale media te ondervinden op hun concentratievermogen, schoolresultaten en nachtrust. Het verschil is het grootst als het gaat om het concentratievermogen; 45 procent van de meisjes ervaart op dit punt vooral een negatieve uitwerking van sociale media tegen 32 procent van de jongens. Er zijn geen verschillen als het gaat om werk en de contacten met familie en vrienden.

Vooral niet-westerse allochtonen baat bij sociale media

Ook herkomstgroepen kijken anders aan tegen de invloed van sociale media (tabel 7 in bijlage). Over het algemeen geven niet-westerse allochtonen wat vaker aan vooral te profiteren van deze media dan autochtonen. Alleen als het gaat om het contact met familie en vrienden verschillen de ervaringen van beide herkomstgroepen niet.

Havo- en vwo- leerlingen in de bovenbouw meest negatief over sociale media

Het onderwijsniveau van 12- tot 18-jarigen maakt geen verschil voor de ervaren invloed van sociale media op de sociale contacten (tabel 8 in bijlage). Het onderwijsniveau speelt wel een rol als het gaat om de ervaren invloed van sociale media op andere levensaspecten. Vooral leerlingen die het basisonderwijs bijna voltooid hebben en vmbo'ers die de basis- of kaderberoepsgerichte leerweg volgen, zijn relatief positief over de impact die sociale media op hen heeft. Dat basisschoolleerlingen doorgaans jonger zijn, biedt veelal een verklaring voor hun positieve oordeel. Havo- en vwo-leerlingen in de bovenbouw zijn het meest negatief.

Universitair studenten ervaren positieve invloed op sociale contacten

Ten opzichte van hbo- en universitair studenten, zeggen mbo-studenten iets vaker vooral een positieve invloed van sociale media te ervaren op hun concentratievermogen en nachtrust (tabel 9 in bijlage). Zij zeggen vaker dat afleiding of ontspanning tussendoor ervoor zorgt dat zij zich weer beter kunnen concentreren. Daarnaast zorgen sociale media voor hen vaker voor ontspanning voor het slapen gaan.

Over de invloed van sociale media op het contact met familie en vrienden, zijn universitair studenten het meest positief (66 procent), gevolgd door hbo-studenten (57 procent) en mbo-studenten (47 procent). Daartegenover hebben universitair studenten en hbo-studenten vooral last van hun sociale mediagebruik als het gaat om hun concentratievermogen. Ook ervaren ze vaker dan mbo-studenten vaker een negatieve invloed op hun studieresultaten.

Invloed van sociale media op werk verschilt niet tussen laag- en hoogopgeleiden

Ook bij de jongeren die geen onderwijs meer volgen, blijkt dat vooral hoogopgeleiden van mening zijn dat het gebruik van sociale media hun sociale contacten positief beïnvloedt (tabel 9 in bijlage). Daarbij hebben ze in vergelijking met lager opgeleiden meer last van hun sociale mediagebruik als het gaat om concentratievermogen en nachtrust. Er zijn geen verschillen tussen deze opleidingsgroepen als het gaat om de ervaren invloed van sociale media op hun werk.

4. Conclusie

Sociale media spelen een belangrijke rol in het leven van jongeren; bijna alle jongeren van 12 tot 25 jaar houden zich hiermee bezig. Ruim de helft van hen is hier gemiddeld 1 tot 3 uur per dag mee in de weer, een vijfde doet dit 3 tot 5 uur, en bijna 10 procent is dagelijks 5 uur of langer actief op sociale media. Dat sociale media leuk zijn en dat het een gemakkelijke manier is om in contact te blijven met anderen zijn de belangrijkste redenen voor dit actieve gebruik. Vooral 12- tot 18-jarigen, meisjes en niet-westerse allochtonen brengen veel tijd op sociale media door.

Sociale media lijken het leven van het merendeel van de jongeren niet te beheersen. Vrijwel alle jongeren hebben liever face-to-face contact dan contact via sociale media. Toch zegt bijna een vijfde van de jongeren verslaafd te zijn aan sociale media. Over het algemeen hechten 12- tot 18-jarigen meer waarde aan sociale media dan 18- tot 25-jarigen en meisjes meer dan jongens.

Hoewel jongeren actief gebruik maken van sociale media, ervaart de meerderheid geen invloed ervan op het concentratievermogen en uiteenlopende levensaspecten, zoals school- of studieresultaten, werk en nachtrust. Het contact met familie en vrienden vormt hierop een uitzondering. Een kleine meerderheid vindt dat sociale media een positieve uitwerking hebben op deze contacten. Volgens jongeren die wel een invloed ervaren op andere levensaspecten is dit vooral negatief van aard. Zij zien sociale media veelal als een afleiding die hen regelmatig van hun (huis)werk of uit hun slaap houdt.

Literatuur

CBS (2015). ICT, kennis en economie 2015. CBS, Den Haag/Heerlen. <http://download.cbs.nl/pdf/ict-kennis-economie-2015-pub.pdf>

Joinson, A.N. (2008). Looking at, Looking up or Keeping up with People? Motives and Uses of Facebook. Proceedings CHI '08, 1027–1036.

Krisanic, K. (2008). Motivations and impression management: predictors of social networking site use and user behavior. University of Missouri-Columbia.

Nationale Academie voor Media & Maatschappij (2012). Jongeren lijden aan Social Media Stress (SMS). Jongeren in de greep van de Sociale Media, Amsterdam.

Sleijpen, G. (2010). Nederlandse jongeren zeer actief op sociale netwerken. CBS, Den Haag/Heerlen.

Turpijn, L., S. Kneefel en N. van der Veer (2015). Nationale Social Media Onderzoek 2015, Jongeren. Newcom Research & Consultancy (in samenwerking met 3FM), Amsterdam/Enschede.

Bijlage

1. Gebruik van sociale media naar leeftijd, geslacht en herkomst, 2015

	Leeftijd		Geslacht		Herkomst			
	Totaal	12 tot 18 jaar	18 tot 25 jaar	jongen	meisje	autochtoon	westerse allochtoon	niet-westerse allochtoon
	%							
Gebruik sociale media	98,6	98,6	98,5	98,0	99,2	98,7	98,4	97,9
Reden gebruik								
Om in contact te blijven met anderen	92,0	92,4	91,8	90,0	94,1	92,2	95,4	89,8
Omdat ik het leuk vind	93,4	97,0	90,5	90,9	96,0	94,0	90,1	92,6
Om te kijken wat anderen doen	62,3	56,9	66,7	58,5	66,2	63,9	62,3	55,3
Om geen informatie te missen	48,7	49,8	47,7	47,7	49,6	47,5	50,3	53,0
Om iets te doen te hebben bij verveling	75,4	80,0	71,7	73,2	77,6	75,2	70,0	79,1
Om een andere reden	19,2	17,8	20,4	20,6	17,8	19,2	20,3	18,6
Hoeveel tijd besteed aan sociale media								
<1 uur per dag	21,6	17,5	25,0	25,1	18,0	21,9	21,1	20,2
1 tot 3 uur per dag	51,3	49,8	52,4	53,7	48,7	52,5	53,7	44,5
3 tot 5 uur per dag	19,6	23,1	16,8	17,0	22,2	19,3	16,0	22,9
5 tot 10 uur per dag	5,9	7,8	4,4	3,5	8,4	5,0	8,4	8,8
10 uur per dag of meer	1,6	1,8	1,5	0,6	2,6	1,3	0,9	3,6

2. Gebruik van sociale media naar huidige opleiding voor 12- tot 18-jarigen, 2015

	Basis- onderwijs	Vmbo basis/kader	Vmbo gemengd/ theoretisch	Havo onderbouw	Havo bovenbouw	Vwo onderbouw	Vwo bovenbouw	Mbo 2-4
	%							
Gebruik sociale media	92,7	100,0	98,7	99,2	100,0	99,2	99,4	99,4
Reden gebruik								
Om in contact te blijven met anderen	85,7	93,3	92,0	93,5	95,4	92,5	94,3	93,1
Omdat ik het leuk vind	95,8	98,5	98,7	95,7	97,2	96,2	96,5	96,1
Om te kijken wat anderen doen	48,4	55,4	58,4	53,2	58,1	51,2	65,3	65,7
Om geen informatie te missen	39,9	45,9	50,6	51,1	51,7	53,6	49,2	55,4
Om iets te doen te hebben bij verveling	70,8	82,6	82,8	80,3	78,6	74,4	82,2	81,5
Om een andere reden	19,4	10,0	19,3	17,2	18,9	18,8	23,8	19,0
Hoeveel tijd besteed aan sociale media								
<1 uur per dag	27,0	14,7	13,5	20,5	9,4	23,6	21,8	11,2
1 tot 3 uur per dag	60,5	42,2	48,6	52,5	56,0	57,8	52,7	43,7
3 tot 5 uur per dag	8,3	24,9	29,0	20,8	24,4	16,0	18,9	29,6
5 tot 10 uur per dag	2,9	13,5	7,0	5,2	9,1	2,6	5,6	12,6
10 uur per dag of meer	1,3	4,7	1,9	0,9	1,2	0,0	1,0	2,9

3. Gebruik van sociale media naar opleiding voor 18- tot 25-jarigen, 2015

	18- tot 25-jarigen die nog onderwijs volgen			18- tot 25-jarigen die schoolloopbaan hebben afgerond		
	mbo 2-4	hbo	wo	laag	middelbaar	hoog
	%					
Gebruik sociale media	99,7	99,2	100,0	93,8	97,8	98,5
Reden gebruik						
Om in contact te blijven met anderen	88,6	93,5	96,6	89,8	89,2	94,8
Omdat ik het leuk vind	91,7	91,6	85,5	91,1	91,2	85,8
Om te kijken wat anderen doen	66,0	69,5	68,4	61,1	64,0	76,9
Om geen informatie te missen	47,8	44,6	57,4	46,1	48,9	39,6
Om iets te doen te hebben bij verveling	74,3	74,6	68,7	67,9	71,6	70,7
Om een andere reden	16,6	21,6	27,1	22,3	18,2	22,8
Hoeveel tijd besteed aan sociale media						
<1 uur per dag	21,2	21,5	28,2	27,1	26,5	34,4
1 tot 3 uur per dag	50,0	57,7	55,9	44,1	50,9	53,0
3 tot 5 uur per dag	20,4	16,7	12,6	19,3	17,5	8,6
5 tot 10 uur per dag	7,0	3,5	2,6	5,8	2,7	4,0
10 uur per dag of meer	1,5	0,5	0,6	3,7	2,4	0,0

4. Belang van sociale media naar leeftijd, geslacht en herkomst, 2015

	Leeftijd		Geslacht		Herkomst			
	Totaal	12 tot 18 jaar	18 tot 25 jaar	jongen	meisje	autochtoon	westerse allochtoon	niet-westerse allochtoon
	%							
Het hebben van veel contacten op sociale media geeft me een goed gevoel.	39,4	47,4	33,1	39,3	39,5	39,7	36,3	39,4
Als ik ergens ben waar ik niet online kan, vind ik dat vervelend.	33,7	36,2	31,7	33,3	34,1	31,6	35,0	43,1
Ik heb liever contact met mensen via sociale media dan dat ik met ze afspreek.	3,8	4,3	3,4	4,2	3,4	3,2	1,8	7,4
Ik ben bang dat ik dingen mis als ik geen gebruik maak van sociale media.	26,7	26,7	26,7	24,5	28,8	27,4	22,4	25,6
Als mensen dingen van mij liken, retweeten of sharen geeft me dat een goed gevoel.	61,1	61,2	61,0	54,2	67,8	62,2	58,4	57,2
Ik voel mij onrustig als er een bericht binnenkomt en ik het niet direct kan bekijken.	17,0	17,5	16,7	13,5	20,5	16,2	16,8	21,1
Vindt zichzelf verslaafd aan sociale media	18,1	17,1	18,9	12,5	23,9	17,5	20,8	19,5
Hoe belangrijk sociale media (1–10)	6,2	6,4	6,0	6,0	6,4	6,2	6,0	6,3

5. Belang van sociale media naar huidige opleiding voor 12- tot 18-jarigen, 2015

	Basis- onderwijs	Vmbo basis/ kader	Vmbo gemengd/ theore- tisch	Havo onder- bouw	Havo boven- bouw	Vwo onder- bouw	Vwo boven- bouw	Mbo 2–4
		%						
Het hebben van veel contacten op sociale media geeft me een goed gevoel.	54,7	53,7	51,7	41,7	44,6	41,3	42,8	39,9
Als ik ergens ben waar ik niet online kan, vind ik dat vervelend.	33,5	38,9	38,6	36,2	31,9	31,6	28,9	37,4
Ik heb liever contact met mensen via sociale media dan dat ik met ze afspreek.	7,3	5,5	4,6	4,8	0,0	2,6	2,2	3,6
Ik ben bang dat ik dingen mis als ik geen gebruik maak van sociale media.	21,0	23,1	26,8	25,7	31,7	25,5	35,8	30,4
Als mensen dingen van mij liken, retweeten of sharen geeft me dat een goed gevoel.	64,6	53,7	60,7	57,7	62,6	62,6	73,6	61,2
Ik voel mij onrustig als er een bericht binnenkomt en ik het niet direct kan bekijken.	10,1	18,5	18,1	15,8	19,1	11,6	19,1	21,5
Vindt zichzelf verslaafd aan sociale media	13,3	16,1	18,0	16,8	21,9	11,3	13,8	27,4
Hoe belangrijk sociale media (1–10)	6,4	6,5	6,6	6,4	6,5	6,3	6,3	6,3

6. Belang van sociale media naar opleiding voor 18- tot 25-jarigen, 2015

	18- tot 25-jarigen die nog onderwijs volgen			18- tot 25-jarigen die schoolloopbaan hebben afgerond		
	mbo 2-4	hbo	wo	laag	middelbaar	hoog
	%					
Het hebben van veel contacten op sociale media geeft me een goed gevoel.	31,3	26,2	35,0	46,1	36,0	27,5
Als ik ergens ben waar ik niet online kan, vind ik dat vervelend.	31,5	31,1	33,2	38,6	31,0	26,2
Ik heb liever contact met mensen via sociale media dan dat ik met ze afspreek.	2,5	2,2	3,3	11,3	3,3	1,4
Ik ben bang dat ik dingen mis als ik geen gebruik maak van sociale media.	21,0	29,0	41,3	17,1	23,3	29,9
Als mensen dingen van mij liken, retweeten of sharen geeft me dat een goed gevoel.	54,7	68,2	71,0	47,6	56,4	71,0
Ik voel mij onrustig als er een bericht binnenkomt en ik het niet direct kan bekijken.	15,3	18,4	17,6	20,9	15,4	15,3
Vindt zichzelf verslaafd aan sociale media	20,9	18,4	19,7	14,8	17,2	24,2
Hoe belangrijk sociale media (1-10)	6,0	5,8	6,3	5,8	5,8	6,1

7. Ervaren invloed van sociale media naar leeftijd, geslacht en herkomst, 2015

	Totaal	Leeftijd		Geslacht		Herkomst		
		12 tot 18 jaar	18 tot 25 jaar	jongen	meisje	autochtoon	westerse allochtoon	niet-westerse allochtoon
	%							
Concentratievermogen								
Vooraf een positieve invloed	7,5	10,3	5,3	8,5	6,5	6,4	6,4	13,5
Vooraf een negatieve invloed	38,6	31,8	44,0	32,4	44,9	39,7	47,0	29,4
Geen invloed	53,9	57,9	50,7	59,1	48,6	54,0	46,5	57,1
School- of studieresultaten								
Vooraf een positieve invloed	8,6	9,9	6,9	9,4	7,8	7,8	7,7	12,9
Vooraf een negatieve invloed	21,2	19,9	22,8	19,7	22,7	20,7	26,2	20,8
Geen invloed	70,2	70,2	70,3	70,9	69,5	71,5	66,1	66,3
Werk								
Vooraf een positieve invloed	13,4	12,0	13,5	13,8	13,0	11,4	12,8	24,3
Vooraf een negatieve invloed	11,1	8,7	11,3	13,0	9,1	11,6	8,6	9,8
Geen invloed	75,4	79,3	75,2	73,2	77,9	77,0	78,6	65,8
Contact met familie en vrienden								
Vooraf een positieve invloed	52,1	48,8	54,9	52,7	51,6	51,7	52,8	54,4
Vooraf een negatieve invloed	3,7	3,8	3,6	3,3	4,0	3,7	5,0	3,1
Geen invloed	44,2	47,4	41,6	43,9	44,4	44,7	42,1	42,5
Nachtrust								
Vooraf een positieve invloed	6,5	9,2	4,3	6,9	6,0	5,9	5,4	9,5
Vooraf een negatieve invloed	25,8	25,3	26,2	23,1	28,5	24,8	29,1	28,8
Geen invloed	67,8	65,5	69,6	70,0	65,4	69,3	65,6	61,7

8. Ervaren invloed van sociale media naar huidige opleiding voor 12- tot 18-jarigen, 2015

	Basis- onderwijs	Vmbo basis/kader	Vmbo gemengd/ theoretisch	Havo onderbouw	Havo bovenbouw	Vwo onderbouw	Vwo bovenbouw	Mbo 2-4
	%							
Concentratievermogen								
Vooraf een positieve invloed	15,6	17,1	12,0	9,5	4,3	6,7	2,1	7,0
Vooraf een negatieve invloed	11,4	19,1	28,3	32,2	55,2	29,5	54,6	40,5
Geen invloed	73,0	63,8	59,7	58,3	40,5	63,8	43,2	52,5
School- of studieresultaten								
Vooraf een positieve invloed	13,0	15,3	9,1	9,7	6,6	7,4	2,9	10,9
Vooraf een negatieve invloed	5,1	16,6	19,1	22,8	32,3	20,9	31,4	17,4
Geen invloed	81,9	68,1	71,8	67,4	61,1	71,8	65,7	71,7
Contact met familie en vrienden								
Vooraf een positieve invloed	43,2	50,9	46,3	48,3	47,9	48,1	55,6	50,9
Vooraf een negatieve invloed	3,1	2,1	4,5	2,8	4,2	4,0	5,4	4,1
Geen invloed	53,7	47,0	49,2	48,9	47,9	47,9	39,0	45,0
Nachtrust								
Vooraf een positieve invloed	11,5	18,2	9,6	9,1	4,1	4,5	1,2	6,2
Vooraf een negatieve invloed	11,2	19,5	22,3	22,9	40,3	23,2	42,5	31,8
Geen invloed	77,3	62,3	68,1	68,0	55,6	72,3	56,3	61,9

9. Ervaren invloed van sociale media naar opleiding voor 18- tot 25-jarigen, 2015

	18- tot 25-jarigen die nog onderwijs volgen			18- tot 25-jarigen die schoolloopbaan hebben afgerond		
	mbo 2-4	hbo	wo	laag	middelbaar	hoog
	%					
Concentratievermogen						
Vooraf een positieve invloed	6,4	2,0	0,2	14,9	5,5	7,8
Vooraf een negatieve invloed	33,6	61,5	67,3	22,5	28,8	47,3
Geen invloed	60,0	36,4	32,6	62,7	65,7	44,8
School- of studieresultaten						
Vooraf een positieve invloed	7,1	5,7	6,7			
Vooraf een negatieve invloed	14,6	28,8	23,7			
Geen invloed	78,3	65,5	69,7			
Werk						
Vooraf een positieve invloed				14,3	13,8	13,4
Vooraf een negatieve invloed				11,2	10,5	15,8
Geen invloed				74,5	75,6	70,9
Contact met familie en vrienden						
Vooraf een positieve invloed	47,5	57,5	65,6	49,0	50,6	66,7
Vooraf een negatieve invloed	2,9	4,9	2,0	3,5	4,0	4,9
Geen invloed	49,6	37,7	32,5	47,5	45,4	28,3
Nachtrust						
Vooraf een positieve invloed	4,8	1,6	0,5	7,9	7,4	3,5
Vooraf een negatieve invloed	25,4	29,6	28,0	18,1	22,2	31,5
Geen invloed	69,8	68,8	71,4	74,1	70,4	65,0

Verklaring van tekens

Niets (blanco)	Een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
.	Het cijfer is onbekend, onvoldoende betrouwbaar of geheim
*	Voorlopige cijfers
**	Nader voorlopige cijfers
2014–2015	2014 tot en met 2015
2014/2015	Het gemiddelde over de jaren 2014 tot en met 2015
2014/'15	Oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2014 en eindigend in 2015
2012/'13–2014/'15	Oogstjaar, boekjaar, enz., 2012/'13 tot en met 2014/'15

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312, 2492 JP Den Haag
www.cbs.nl

Prepress

Studio BCO, Den Haag

Ontwerp

Edenspiekermann

Inlichtingen

Tel. 088 570 70 70
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen/Bonaire, 2015.
Verveelvoudigen is toegestaan, mits CBS als bron wordt vermeld.